

บทที่ 8

จริยธรรม ในการเล่า เรื่องข้ามสื่อ

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

จริยธรรมในการเล่าเรื่อง (Ethics in Storytelling)

เป็นหลักการและวิจารณญาณที่ผู้เล่าเรื่อง (Storyteller) ต้องคำนึงถึง เพื่อให้แน่ใจว่าเรื่องราวที่สื่อสารออกไปนั้นมีความถูกต้อง เป็นธรรม และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อบุคคลหรือสังคม โดยต้องคำนึงดังนี้

1. ความจริงและความถูกต้อง (Truth and Accuracy)
2. ความเป็นเจ้าของเรื่องราวและความยินยอม (Ownership and Consent)
3. การเป็นตัวแทนและภาพเหมารวม (Representation and Stereotypes)
4. ผลกระทบและความรับผิดชอบ (Impact and Responsibility)
5. ความโปร่งใสของผู้เล่า (Transparency)

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

1. ความจริงและความถูกต้อง (Truth and Accuracy)

สำคัญที่สุด โดยเฉพาะในงานสารคดี ข่าว หรือการตลาด

ความซื่อสัตย์ต่อข้อมูล (Misleading)

- ไม่บิดเบือน ตัดต่อ หรือเลือกนำเสนอเพียงบางส่วนเพื่อให้เข้าใจผิด

การตรวจสอบข้อเท็จจริง (Fact-checking)

- ต้องมั่นใจว่าข้อมูลที่นำมาเล่าได้รับการตรวจสอบแล้วว่าถูกต้อง

2. ความเป็นเจ้าของเรื่องราวและความยินยอม (Ownership and Consent)

“เรื่องนี้เป็นเรื่องของใคร?” และ “เรามีสิทธิ์ที่จะเล่าหรือไม่?”

การขออนุญาต (Informed Consent)

- เจ้าของเรื่องรับรู้และยินยอมให้เล่าเรื่องของเขาอย่างเต็มที่ โดยเข้าใจถึงผลกระทบที่จะตามมา

การให้เสียงเจ้าของเรื่อง (Agency)

- ให้เจ้าของเรื่องได้มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องของตนเอง แทนที่จะถูก "แย่งชิง" ไปเล่าโดยคนนอก

กลุ่มเปราะบาง (Exploitation)

- ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเมื่อเล่าเรื่องของเด็ก ผู้ประสบภัย หรือกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อไม่ให้เป็นการฉวยโอกาส

3. การเป็นตัวแทนและภาพเหมารวม (Representation and Stereotypes)

การเล่าเรื่องมีพลังในการสร้างภาพจำให้กับสังคม

หลีกเลี่ยงการผลิตซ้ำภาพจำที่ผิด

- การเล่าเรื่องที่ตอกย้ำว่าคนจนต้องขี้เกียจ หรือเพศหญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ

ความหลากหลาย

- พยายามนำเสนอแง่มุมที่หลากหลายและมีความเป็นมนุษย์ (Humanize) แทนที่จะมองคนเป็นเพียงตัวละครมิติเดียว

4. ผลกระทบและความรับผิดชอบ (Impact and Responsibility)

ผู้เล่าเรื่องต้องประเมินผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากเรื่องราวถูกเผยแพร่

Do No Harm

- หลักการ “ไม่สร้างความเสียหาย” เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวที่อาจทำให้แหล่งข่าวตกอยู่ในอันตราย
- การไม่เล่าเรื่องที่กระตุ้นให้เกิดความเกลียดชัง (Hate Speech)

การบาดเจ็บซ้ำ (Retraumatization)

- ในการสัมภาษณ์ผู้สูญเสีย ต้องระวังไม่ให้คำถามหรือวิธีการเล่าเรื่องไปกระตุ้นบาดแผลทางจิตใจซ้ำสอง

5. ความโปร่งใสของผู้เล่า (Transparency)

การเปิดเผยเจตนา

- ในงานโฆษณาหรือ Content Marketing ต้องแสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นเนื้อหาที่มีสปอนเซอร์ ไม่แอบแฝง หลอกลวงว่าเป็นรีวิวจากผู้ใช้งานจริง

อคติ (Bias)

- ผู้เล่าเรื่องควรตระหนักถึงอคติของตนเองและพยายามนำเสนออย่างเป็นกลาง หรือหากมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ก็ควรแจ้งให้ผู้ชมทราบ

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

สรุป จริยธรรมในการเล่าเรื่อง **(Ethics in Storytelling)**

จริยธรรมในการเล่าเรื่องไม่ใช่ข้อห้ามที่ทำให้การเล่าเรื่องน่าเบื่อ
แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้าง ความน่าเชื่อถือ (Trust) และ ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)
ซึ่งเป็นรากฐานที่ทำให้เรื่องราวนั้นทรงพลังและยังยืนอย่างแท้จริง

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 1 : Humans of New York (HONY)



**HUMANS OF
NEW YORK**
Stories



บล็อก ภาพถ่ายพอร์ตเทรต + คำบรรยายเล่าเรื่อง บนโซเชียลมีเดีย โดยช่างภาพ Brandon Stanton (2010)
โดยการถ่ายภาพบุคคลแปลกหน้าตามท้องถนนในนิวยอร์กซิตี้ พร้อมสัมภาษณ์สั้นๆ (มักเป็นคำพูดตรงๆ ของผู้ถูกสัมภาษณ์)
เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวชีวิต ความรู้สึก และมุมมองที่จริงใจ สร้างความเห็นอกเห็นใจ

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 1 : Humans of New York (HONY)



All you need is love.



Seen in Crown Heights, Brooklyn



"Want to hear a great Ringo Starr story?"

"Absolutely."

"Once I was walking into the Staples Center, and I look next to me and Ringo Starr is walking right beside me. I'd been working on a project with his son, so to make conversation, I said: 'I've really been enjoying getting to know your son.' I said it very casually, but he got very reflective and said: 'Maybe it's time I got to know him too.'"



"If people don't start paying closer attention, we're going to be living in a corporate fascist state in no time. We're paying \$3.50 for a cup of coffee. You know how much a POUND of coffee beans costs? \$3.50. But nobody knows that. Cause nobody's paying attention."



"When my husband was dying, I said: 'Moe, how am I supposed to live without you?' He told me: 'Take the love you have for me and spread it around.'"

• ประเด็นจริยธรรม

การขอความยินยอม ในขณะที่บุคคลนั้นอยู่ในสภาวะเปราะบาง เช่น กำลังร้องไห้ หรือเล่าเรื่องความผิดพลาดร้ายแรงในอดีต

• ผลกระทบ

เมื่อเรื่องราวกลายเป็นไวรัล ผู้ถูกเล่าเรื่องอาจได้รับผลกระทบจาก "Digital Footprint" ที่ลบไม่ได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน หรือความสัมพันธ์ในอนาคต

• บทเรียน

การเล่าเรื่องที่ดีต้องคำนึงถึง "ผลกระทบระยะยาว" มากกว่าแค่ความประทับใจในช่วงข้ามคืน

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 2 : การแสวงหาประโยชน์จากความยากจน (**Poverty Porn**)



สื่อ (ภาพถ่าย, วิดีโอ, สารคดี) ในแคมเปญขององค์การการกุศลบางแห่ง
ที่นำเสนอความทุกข์ยากของคนยากจนอย่างเกินจริง เพื่อกระตุ้นความสงสาร ดึงดูดความสนใจ ยอดไลก์ หรือเรียกเงินบริจาค
ทำให้คนจนดูน่าสมเพชหรือไร้ทางสู้ โดยมีมุมมองข้ามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 2 : การแสวงหาประโยชน์จากความยากจน (**Poverty Porn**)



TEACH
A SEX WORKER
TO SEW
Your donation of \$500 will get
Pisey off the street and into
the sewing room with the skills
to start her own micro-business.



TEACH
A TRAFFICKED KID
A TRADE
Your donation of \$500
will cover the cost of Soksan's
carpentry training in rural
Cambodia



TEACH
A HOMELESS TEEN
TO COOK
Your donation of \$500
will send a smart
young woman like Srey Mai
to hospitality school.

- **ประเด็นจริยธรรม**

การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) โดยการนำเสนอภาพความทุกข์ยากเพียงด้านเดียวเพื่อให้คนรู้สึกสงสาร

- **ผลกระทบ**

ทำให้ผู้รับสารเกิดภาพจำที่ผิด (Stereotypes) ต่อกลุ่มคนหรือประเทศเหล่านั้น และผู้ถูกถ่ายภาพอาจรู้สึกอับอาย

- **การแก้ไข**

ปัจจุบันมีการรณรงค์ให้ใช้ "Asset-based Storytelling" คือการเล่าเรื่องโดยเน้นศักยภาพ ความสามารถ และความหวังของผู้คน แทนที่จะขายความรันทดเพียงอย่างเดียว

ภาพใน **Sunrise Cambodia's website**

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 3 : สื่อบันเทิงกับจริยธรรม "True Crime"

(Dahmer - Monster: The Jeffrey Dahmer Story)



มีซีรีส์แนวอาชญากรรมระทึกขวัญบน Netflix ที่สร้างจากเรื่องจริงของ Jeffrey Dahmer ฆาตกรต่อเนื่องชื่อดังของอเมริกา บอกเล่าเรื่องราวความโหดร้ายของฆาตกรที่ข่มขืน ฆ่า หั่นศพ และกินเนื้อมนุษย์จำนวน 17 ราย ระหว่างปี 1978-1991 เน้นเจาะลึกจิตใจเบื้องหลังของดาห์เมอร์ ปัญหาครอบครัว และตีแผ่ความล้มเหลวของระบบตำรวจ รวมถึงการเหยียดสีผิว/เพศ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เขาลงมือได้ต่อเนื่องนานกว่า 10 ปี

≡ จริยธรรม ในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

กรณีศึกษา 3 : สื่อบันเทิงกับจริยธรรม "True Crime" (Dahmer - Monster: The Jeffrey Dahmer Story)



- ประเด็นจริยธรรม

การผลิตซ้ำความเจ็บปวด โดยไม่ได้รับอนุญาตจากครอบครัวเหยื่อ และการทำให้ฆาตกรดู “เท่” หรือ “น่าเห็นใจ” (Romanticization)

- ข้อโต้แย้ง

สื่ออ้างสิทธิ์ในการเล่าเรื่องจากบันทึกสาธารณะ แต่ในแง่จริยธรรม การนำความตายของบุคคลมาทำเป็นความบันเทิงเพื่อกำไรนั้นยังเป็นที่ถกเถียง

- บทเรียน

การเล่าเรื่องจากเหตุการณ์จริงต้องมีระยะห่างที่เหมาะสม และเคารพความรู้สึกของผู้สูญเสียเสมอ